

GRAD FALA

-1311-

L eži na razgledni rečni terasi, ki jo z zahoda zapira Falska pečina, na severozahodu pa na obeh straneh reke prepadne pečine iz prastarih kamnin. Šlednje oblikujejo svojvrstna skalna vrata v srednjo Dravsko dolino, ki predstavljajo tako geološko kot klimatsko ločnico. Zaradi težke prehodnosti ozke sotške so skalna vrata v preteklosti predstavljala tudi kulturno mejo. Tod je tekla deželna meja med Koroško in Krajino onstran gozda. Glavno pot na Koroško je bilo mogoče učinkovito nadzorovati iz Falskega gradu. Inicijative, ki so prihajale iz gradu, so pomembno vplivale na vsakdanjik okolice in za seboj pustile številne sledi. Danes je grad po zaslugi novega lastnika, ki ga je rešil pred propadom in vanj vnesel vsebine, ki obujajo slavne dneve Falske gosposčine, opremljen v duhu 17. stol. (takrat oddelček Dunajske univerze za filozofijo, teologijo in pravo).

Z ametek nekdanjega dvorca Fala je morda nastal kmalu po letu 1407, ko je Oton Der Pergauer razdeljal stari Falski grad, vendar o temu nimamo arhivskih podatkov. Prvi zapisi starega gradu pa segajo nazaj do leta 1311. Gosposčina je bila v posesti benediktanskega samostana iz št. Pavla na Koroškem. Ob vrednotenju premoženja leta 1542 je bil dvorec ocenjen na 200 funtov in je s tem neposredno tudi prvič izpričan. Stavbo in zaporo ob dravi t.i. Turški zid je bilo mogoče ob nevarnosti zapreti, je dejal šentpavelski prior Jakob Paehler leta 1550 zaradi nenasnih turških vpadov utrditi. Da bi lahko odplačeval uporabljeni denar, je dal dvorec v najem Luki Szekelyju iz Villuša za 6.000 fl. Opat Vinezne Lzehner je zapisal gosposčino Fala svojemu bratu Niklasu in šlele opatu Hieronimu (1616-1638) se je nato po dolgem procesu posrečilo, da jo je od družine Lzehner spet dobil nazaj. Na njej je potlej nastavil prefekta in urdil tu samostan. V njem so živeli redovni bratje, zaposleni na gosposčini, pa tudi profesorji in kleriki, ki so tu študirali. Leta 1638 je na Falizpričan talz personal: poleg upravnika in pisarja še vratar, sodni sluga (lietor), lovca, ribič, mlinar, konjar, kuhar in 3-5 vojakov za potrebe dežele. Dvorec je v urbarju iz leta 1638 takole opisan: »Ima tri lepe sobe, tri velike izbe, dvorano, dve kleti, obokano kuhinjo in kuhinjske shrambe, izbe za slišničad in potlej precej veliko kapelo sv. Miklavža«.

